

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการศึกษา

เดิมกฎหมายยอมรับให้รถจักรยานยนต์และรถจักรยานบางประเภทใช้เป็นประกันการชำระหนี้ได้โดยการ “จำนอง” และรถจักรยานยนต์ใช้เป็นประกันการชำระหนี้ได้โดยการ “จำนำ” รถยนต์ซึ่งเป็นรถจักรยานยนต์ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน หากนำมาประกันการชำระหนี้โดยการจำนำจะเป็นการจำกัดการใช้ประโยชน์จากรถยนต์ ปัจจุบันได้มีการแก้ไข พระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่ 15) พ.ศ.2551 มาตรา 17/1 กำหนดให้รถยนต์ รถพ่วง รถบดถนน และรถแทรกเตอร์ ที่จดทะเบียนแล้ว เป็นทรัพย์สินประเภทที่จำนองเป็นประกันหนี้ได้ตามกฎหมาย อันเป็นการปลดข้อจำกัดของการจำนำ ซึ่งต้องมีการส่งมอบทรัพย์สินที่จำนำไว้กับผู้รับจำนำ อันทำให้ผู้จำนำไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่จำนำได้

นอกจากนี้ยังเป็นการเพิ่มช่องทางในการระดมทุนให้กับผู้ประกอบการธุรกิจ โดยเฉพาะจะเป็นประโยชน์กับผู้ประกอบการเกษตรกรรม และกลุ่มรับเหมาก่อสร้างที่จะมีแหล่งเงินหมุนเวียนมากขึ้น ไม่ต้องพึ่งเพียงหลักประกันที่เป็นที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างเท่านั้น เพราะ รถพ่วง รถบดถนน รถแทรกเตอร์ คันหนึ่งมีมูลค่ากว่า 10 ล้านบาท

อย่างไรก็ตาม ปัญหาและข้อจำกัดการจำนองรถยนต์ ผู้เขียนแบ่งพิจารณากลุ่มบุคคลที่นำรถยนต์มาจำนองออกเป็น 2 กลุ่ม กล่าวคือ กลุ่มแรกเป็นเจ้าของรถยนต์ที่ต้องการใช้รถยนต์ส่วนบุคคลเพื่อเป็นหลักประกันการชำระหนี้ ซึ่งต่อไปผู้เขียนจะเรียกว่า “รถยนต์บ้าน” (Private Use) และกลุ่มที่สองเป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่มีรถยนต์ไว้ใช้ในการประกอบธุรกิจต้องการระดมทุนเพื่อใช้หมุนเวียนในธุรกิจ (Business Use) แต่การจำนองรถยนต์ยังขาดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจดทะเบียน การควบคุมข้อสัญญาให้สินเชื่อ และการบังคับจำนองรถยนต์ทำให้ผู้จำนองถูกเอาเปรียบ จึงต้องมีแนวทางหรือกลไกการนำรถยนต์มาเป็นหลักประกันการชำระหนี้เพื่อคุ้มครองและเพิ่มทางเลือกให้แก่ผู้จำนองในการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อีกทั้ง ในปัจจุบันมีการร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะขึ้นเพื่อให้มีการนำทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ไม่สามารถจำนองหรือจำนำมาใช้เป็นประกันการชำระหนี้ในลักษณะที่ผู้ให้หลักประกันไม่ต้องส่งมอบการครอบครองทรัพย์สิน

ที่เป็นหลักประกันให้แก่ผู้รับหลักประกัน โดยกฎหมายดังกล่าวมีระบบการบังคับหลักประกันที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้รับหลักประกัน เนื่องจากทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันอยู่ในความครอบครองของผู้ให้หลักประกัน และเพื่อลดภาระของศาลและเจ้าพนักงานบังคับคดีในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับกระบวนการบังคับหลักประกัน

1.1 ปัญหาการนำรถยนต์ส่วนบุคคลมาจำนองเป็นประกันการชำระหนี้

รถยนต์ส่วนบุคคลหรือรถยนต์บ้าน (Private Use) คือ รถยนต์ที่บุคคลใช้เพื่อความสะดวกในการเดินทางในชีวิตประจำวัน รถยนต์ประเภทนี้จะเป็นรถยนต์ที่ใช้ในครัวเรือนโดยจะมีทั้งรถยนต์ใหม่และรถยนต์เก่า ซึ่งจะไม่ใช้เพื่อประกอบธุรกิจ โดยแบ่งประเภทการขอสินเชื่อเป็นสองประเภท คือ ประเภทแรกขอสินเชื่อเพื่อซื้อรถยนต์ใหม่ และประเภทที่สองขอสินเชื่อเพื่อการอุปโภคและบริโภคในครัวเรือนโดยนำรถยนต์ส่วนบุคคลของตนเองมาจำนองเป็นประกันการชำระหนี้ แต่เนื่องจากเจ้าของรถยนต์ส่วนบุคคลมักเป็นบุคคลธรรมดา ซึ่งไม่มีอำนาจในการต่อรองทางเศรษฐกิจ อาจถูกเอาเปรียบจากสถาบันการเงิน จึงจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองกรณีการบังคับจำนองและการประเมินราคารถยนต์ มากกว่ากรณีการบังคับจำนองกรณีรถยนต์ที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ

ในปัจจุบันการซื้อรถยนต์ใช้ระบบการเช่าซื้อเป็นหลัก ซึ่งสัญญาเช่าซื้อ คือ สัญญาเช่าบวกกับค้ำประกันว่าจะขายทรัพย์สินที่ให้เช่าซื้อ เป็นสัญญาต่างตอบแทนเมื่อผู้เช่าซื้อชำระค่าเช่าซื้อครบถ้วนแล้ว ผู้ให้เช่าซื้อจะต้องโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินให้แก่ผู้เช่าซื้อ ด้วยเหตุนี้สถาบันการเงินจึงนิยมให้สินเชื่อในรูปแบบของสัญญาเช่าซื้อ เนื่องจากกรรมสิทธิ์ในรถยนต์ยังเป็นของผู้ให้เช่าซื้อ ได้ผลประโยชน์ในรูปแบบของดอกเบี้ยสูงกว่า โดยจะคำนวณดอกเบี้ยล่วงหน้าตลอดสัญญา ทำให้ผู้บริโภคต้องแบกรับภาระดอกเบี้ยอัตราสูง แต่กรณีเจ้าของรถยนต์ต้องการขอสินเชื่อโดยทำสัญญาเช่าซื้อ อัตราดอกเบี้ยกรณีนี้จะเพิ่มขึ้น ตามยี่ห้อรถยนต์ สภาพรถยนต์ อายุการใช้งานรถยนต์ และประเภทรถยนต์ และในกรณีนี้เจ้าของรถยนต์ต้องโอนรถยนต์ให้กับผู้ให้เช่าซื้อก่อน และกลับมาทำสัญญาเช่าซื้อซึ่งต้องเสียทั้งค่าธรรมเนียมและค่าภาษี เมื่อผ่อนชำระครบแล้วต้องรับโอนรถยนต์คืนจากผู้ให้เช่าซื้อ ซึ่งต้องเสียค่าธรรมเนียมและเสียค่าภาษีอีกครั้งหนึ่ง อันเป็นการซ้ำซ้อนและเพิ่มภาระแก่ผู้บริโภคมาก

เมื่อพิจารณากรณีสัญญากู้เงินและนำรถยนต์มาจำนองเป็นประกันการชำระหนี้ โดยผู้ซื้อกู้เงินเพื่อซื้อรถยนต์ เท่ากับเป็นการซื้อรถยนต์แบบผ่อนส่ง แม้ว่ากรณีการจำนอง สถาบันการเงินจะได้ผลประโยชน์เพียงดอกเบี้ยตามสัญญาเงินกู้ก็ตาม แต่สถาบันการเงินไม่ต้องรับภาระ

ในการชำระภาษีมูลค่าเพิ่มล่วงหน้าเหมือนสัญญาเช่าซื้อ เนื่องจากการชำระภาษีมูลค่าเพิ่มตามสัญญาเงินกู้จะชำระต่อเมื่อมีการชำระหนี้ และการคำนวณดอกเบี้ยจำนองจะคำนวณดอกเบี้ยเป็นรายงวดซึ่งดอกเบี้ยจะลดลงตามต้นเงินที่ลดลงทำให้ผู้กู้มีภาระที่ต้องชำระดอกเบี้ยลดลง และค่าใช้จ่ายในการจดทะเบียนจำนองจะน้อยกว่าเมื่อเจ้าของรถยนต์รับโอนกรรมสิทธิ์มาแล้วและจดทะเบียนจำนองต่อนายทะเบียนกรมการขนส่งทางบก เมื่อผ่อนชำระครบถ้วน เพียงแค่แจ้งต่อนายทะเบียนเพื่อปลดจำนองเท่านั้น

ผลจากการศึกษาปรากฏว่า กฎหมายเกี่ยวกับการจำนองรถยนต์ส่วนบุคคลหรือรถยนต์บ้านในปัจจุบัน ยังมิได้กำหนดมาตรการรองรับ และกำหนดโครงสร้างทางกฎหมายที่เอื้อให้การจำนองรถยนต์ส่วนบุคคลให้เป็นหลักประกันแห่งหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ โดยมีข้อจำกัด 3 ประการ ดังนี้

1.1.1 ปัญหาการจำนองไม่มีผลบังคับและการอ้างสิทธิเหนือสิ่งหาทรัพย์เดียวกัน

เนื่องจากความเป็นเจ้าของรถยนต์ มิได้แสดงออกด้วยระบบการจดทะเบียน เพียงแต่ส่งมอบการครอบครองรถยนต์ ก็มีผลให้กรรมสิทธิ์โอนไปยังผู้รับโอนโดยปริยาย ส่วนการแจ้งการโอนต่อนายทะเบียนทราบภายใน 15 วัน¹ เป็นแต่เพียงการปฏิบัติตามเงื่อนไขของพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 เท่านั้น จึงเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ระบบการโอนกรรมสิทธิ์ในรถยนต์จึงไม่มีการตรวจสอบและรับรองความเป็นเจ้าของที่แท้จริงและนำไปสู่ปัญหากรณีผู้ไม่ใช่เจ้าของที่แท้จริงจะนำรถยนต์มาจำนองกับสถาบันการเงิน และเมื่อเจ้าของที่แท้จริงมาติดตามเอารถยนต์คืน ผู้รับจำนองไม่สามารถกล่าวอ้างความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1303 ได้ เนื่องจากมิใช่การอ้างเอากรรมสิทธิ์ในสิ่งหาทรัพย์อันเดียวกัน ทำได้แต่เพียงกล่าวอ้างความคุ้มครองตามข้อสันนิษฐานเบื้องต้นตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 มาตรา 17/1 วรรคสอง ที่ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้มีชื่อในสมุดทะเบียนรถยนต์เป็นเจ้าของรถยนต์ แต่ข้อสันนิษฐานดังกล่าวมิใช่ข้อสันนิษฐานเด็ดขาด ซึ่งอาจถูกพิสูจน์หักล้างโดยเจ้าของที่แท้จริงที่รับโอนรถยนต์มาโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทน

¹ พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 มาตรา 17 “ในการโอนรถที่จดทะเบียนแล้ว ผู้โอนและผู้รับโอนต้องแจ้งต่อนายทะเบียนภายในสิบห้าวันนับแต่วันโอน...”

อีกทั้ง การกำหนดให้ทะเบียนรถยนต์เป็นทะเบียนกรรมสิทธิ์อันเป็นหลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์ของผู้เป็นเจ้าของรถยนต์ในการใช้ยื่นต่อบุคคลภายนอก วิธีการดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการสำคัญของการนำทรัพย์สินเหล่านี้มาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ด้วยวิธีการจำนอง ที่ต้องมีการจดทะเบียนจำนองกับพนักงานเจ้าหน้าที่ โดยไม่ต้องส่งมอบทรัพย์สินที่จำนองให้แก่ผู้รับจำนอง เนื่องจากหลักฐานทางทะเบียนเหล่านั้น จะเป็นสิ่งที่แสดงถึงสิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญา โดยไม่จำเป็นต้องมีการส่งมอบการครอบครองในทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันนั้น ทำให้ผู้จำนองสามารถใช้ประโยชน์ในรถยนต์ได้ต่อไป ประกอบกับการบังคับจำนองเป็นการบังคับกรรมสิทธิ์ เมื่อรถยนต์ไม่มีหลักฐานแสดงสิทธิเหนือทรัพย์สินก็ไม่สอดคล้องกับหลักการจำนองเช่นกัน

1.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดี

จากการศึกษาหลักเกณฑ์การบังคับจำนองรถยนต์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในปัจจุบัน ยังมีปัญหาในทางปฏิบัติ ดังจะกล่าวต่อไปนี้

1.1.2.1 ปัญหาการบอกกล่าวบังคับจำนองแก่ผู้จำนอง หรือ ผู้รับโอนทรัพย์สินจำนอง

การบังคับคดีกรณีการจำนองรถยนต์ เมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ต้องดำเนินการตามขั้นตอนกฎหมาย ดังนี้

1) การบอกกล่าวบังคับจำนองแก่ลูกหนี้ผู้จำนอง ตามมาตรา 728 กล่าวคือ ต้อง มีหนังสือบอกกล่าวให้ลูกหนี้ชำระหนี้ภายในระยะเวลาอันสมควร จากการศึกษาพบว่า การบอกกล่าวบังคับจำนอง ตามมาตรา 728 นั้น มีปัญหาที่ต้องพิจารณาว่า การบอกกล่าวให้ลูกหนี้ชำระหนี้ภายในระยะเวลาอันสมควร โดยระยะเวลาพอสมควรแค่ไหนเพียงใดและมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาอย่างไร ซึ่งระยะเวลาอันสมควรต้องพิจารณาเป็นเรื่องๆ ไป เช่น พิจารณาจากจำนวนเงินที่ค้างชำระว่ามากน้อยเพียงใด หรือความยากง่ายของการรวบรวมเงินมาชำระหนี้และพฤติการณ์ที่เคยปฏิบัติต่อกัน

2) การบอกกล่าวบังคับจำนองแก่ผู้รับโอนทรัพย์สินจำนอง ตามมาตรา 735 ซึ่งกฎหมายบังคับให้ต้องมีการบอกกล่าวบังคับจำนองแก่ผู้รับโอนทรัพย์สินจำนองล่วงหน้าอย่างน้อยก่อน 1 เดือนแล้วจึงจะฟ้องบังคับจำนองได้ จากการศึกษาพบว่า การบอกกล่าวบังคับจำนองแก่ผู้รับโอนทรัพย์สินจำนอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 735 ก่อให้เกิดปัญหาความล่าช้า และไม่มีประสิทธิภาพในการบังคับจำนอง กล่าวคือ เมื่อผู้จำนองหรือผู้รับโอนทรัพย์สินจำนองได้รับ

หนังสือบอกกล่าวบังคับจำนองโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว แต่กลับโอนทรัพย์สินจำนองต่อไปให้บุคคลภายนอก เพื่อหลีกเลี่ยงการถูกฟ้องบังคับจำนอง หรือ ประวิงเวลาในการบังคับคดี และเมื่อศาลมีคำพิพากษาผลของคำพิพากษาผูกพันเฉพาะคู่ความในคดีเท่านั้น คำพิพากษาไม่มีผลผูกพันผู้รับโอนซึ่งเป็นบุคคลภายนอก ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 145 วรรคสอง การกระทำดังกล่าวเป็นการประวิงเวลาในการดำเนินคดีชั้นบังคับคดีกับลูกหนี้ ทำให้การบังคับจำนองมีความล่าช้า เจ้าหนี้ไม่สามารถบังคับยึด รถยนต์ออกขายทอดตลาดได้ อันเนื่องมาจากกรรมสิทธิ์ในรถยนต์ที่จำนองได้มีการโอนกรรมสิทธิ์ไปยังบุคคลภายนอก ซึ่งเจ้าหนี้ผู้รับจำนองจะต้องบอกกล่าวบังคับจำนองแก่ผู้รับโอนทรัพย์สินจำนองคนใหม่ ปัญหาว่าผู้จำนองหรือผู้รับโอนทรัพย์สินจำนองไม่สุจริต หรือหลีกเลี่ยงการถูกฟ้องบังคับจำนองจึงทำการโอนทรัพย์สินจำนองให้กับบุคคลภายนอกต่อไปเรื่อยๆ ซึ่งถ้าผู้รับจำนองจะต้องดำเนินการบอกกล่าวบังคับจำนองไปยังบุคคลภายนอกผู้รับโอนทรัพย์สินจำนองรายใหม่ก่อนฟ้องคดี 1 เดือน ก็อาจจะเกิดปัญหาไม่สามารถนับระยะเวลาที่ครบ 1 เดือน

1.1.2.2 ปัญหาในการบังคับจำนอง

โดยปกติเมื่อลูกหนี้ผิดสัญญาและเจ้าหนี้ได้บอกกล่าวบังคับจำนองแล้ว เจ้าหนี้จะต้องฟ้องศาลเพื่อบังคับจำนองต่อไป แต่รถยนต์เป็นทรัพย์สินที่เปลี่ยนมือและเสื่อมสภาพได้ง่าย การที่เจ้าหนี้ฟ้องคดีต่อศาลอาจก่อให้เกิดความล่าช้า การกำหนดให้การบังคับหลักประกันให้แตกต่างจากที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดไว้ โดยนำหลักการบังคับหลักประกันตามร่างพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. มาปรับใช้กับการบังคับจำนองรถยนต์จะเป็นการสะดวก รวดเร็ว และเป็นธรรมต่อทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ กรณีหากเจ้าหนี้สามารถเข้าครอบครองรถยนต์ได้หลังจากพ้นระยะเวลา 30 วัน หลังจากบอกกล่าวบังคับจำนองแล้ว จะเป็นผลให้เจ้าหนี้สามารถบังคับจำนองรถยนต์เพื่อนำรถยนต์ออกขายทอดตลาดได้รวดเร็วขึ้น โดยที่รถยนต์ยังไม่เสื่อมสภาพ หากขายทอดตลาดตามสภาพขณะนั้น เจ้าหนี้จะสามารถได้รับเงินมาชำระหนี้มากขึ้น ส่วนลูกหนี้ นอกจากเป็นการเปิดโอกาสให้เข้ามาเจรจาเพื่อปรับปรุงโครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้แล้ว หากลูกหนี้ยินยอมให้ขายทอดตลาดรถยนต์ ลูกหนี้จะไม่ต้องชำระหนี้ในส่วนที่ขาดเพิ่มขึ้นด้วย

กรณีถ้าเอาทรัพย์สินจำนองหลุดและราคาทรัพย์สินนั้นมีประมาณต่ำกว่าจำนวนเงินที่ค้าง หรือ ถ้าเอาทรัพย์สินซึ่งจำนองออกขายทอดตลาดได้เงินสุทธิน้อยกว่าจำนวนเงินที่ค้าง ลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบในเงินที่ขาด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 733 แต่โดยปกติการทำ

สัญญาจ้างกับสถาบันการเงิน สถาบันการเงินซึ่งอยู่ฐานะผู้รับจ้างมักมีข้อตกลงยกเว้น บทบัญญัติของมาตรา 733 โดยให้ลูกหนี้ผู้จ้างยังต้องรับผิดชอบในส่วนที่ขาดอยู่จนครบ และการที่สถาบันการเงินสามารถตกลงยกเว้นบทบัญญัติของมาตรา 733 ได้เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวมิใช่บทบัญญัติเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และเพื่อประโยชน์ในการประกอบธุรกิจ สถาบันการเงินที่อยู่ในฐานะที่ได้เปรียบทางเศรษฐกิจต่อผู้กู้ในการที่จะกำหนดรูปแบบของสัญญาในรูปแบบของสัญญาสำเร็จรูป (Adhesion contract) เอาไว้ล่วงหน้า โดยฝ่ายผู้กู้ไม่สามารถที่จะเจรจาต่อรองเพื่อแก้ไขสัญญาได้ จึงจำเป็นต้องยอมรับผลของการยกเว้นบทบัญญัติมาตรา 733 ไว้ด้วย ซึ่งรถยนต์เป็นทรัพย์สินซึ่งโดยสภาพจะมีการเสื่อมตามระยะเวลาและการใช้งานย่อมมีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ลดลง ต่างจากการจ้างของสหวิชาชีพ หากมีการบังคับจ้างรถยนต์ ราคารถยนต์ที่ขายทอดตลาดได้ย่อมต่ำกว่าจำนวนเงินที่ค้าง และผู้จ้างต้องรับภาระชำระหนี้ในส่วนที่ขาดให้แก่สถาบันการเงินอีก จะเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้จ้างมากเกินไป

1.1.2.3 ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการบังคับคดี

เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาต้องดำเนินการบังคับคดีภายในระยะเวลา 10 ปี นับแต่วันที่ศาลมีคำพิพากษา ปัญหานี้อาจเกิดขึ้นในกรณีที่ผู้จ้างนำรถยนต์หลบหนีเพื่อหลีกเลี่ยงการบังคับคดี และหากผู้รับจ้างไม่สามารถติดตาม สืบหารถยนต์ และนำเจ้าพนักงานบังคับคดียึดรถยนต์ได้ภายในระยะเวลา 10 ปี เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาย่อมหมดสิทธิบังคับคดีแก่ทรัพย์สินอื่นของลูกหนี้ กรณีการนำรถยนต์หลบหนีการบังคับคดีนั้น

อีกทั้ง ร่างกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการจ้างรถยนต์ กำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ด้วยการห้ามย้ายรถยนต์ที่จ้าง หรือ นำรถไปใช้นอกราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวหรือตลอดไป เว้นแต่ต้องดำเนินการจดทะเบียนไถ่ถอนจ้างให้แล้วเสร็จก่อน แต่มาตรการนี้อาจไม่มีสภาพบังคับ เนื่องจากไม่มีบทกำหนดโทษ กรณีที่มีการฝ่าฝืนกระทำการดังกล่าว

1.1.2.4 ปัญหาการไต่สวนหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

ในการบังคับคดีตามคำพิพากษานั้น เป็นหน้าที่ของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่จะต้องทำการสืบหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ซึ่งเจ้าหนี้นี้ย่อมรู้ดีอยู่แล้วว่า ลูกหนี้มีทรัพย์สิน

คือ รถยนต์ ซึ่งเป็นทรัพย์สินที่เจ้าหนี้จะต้องทำการสืบหา และบังคับคดีเอากับรถยนต์ที่เป็นทรัพย์สินของ หากเจ้าหนี้ทำการสืบหาทรัพย์สินของไม่พบ เนื่องจากลูกหนี้ตามคำพิพากษายังคงครอบครอง และใช้สอยทรัพย์สินดังกล่าวในการประกอบธุรกิจ หรือนำทรัพย์สินไปเก็บไว้ในสถานที่อื่นใด หากเจ้าหนี้ไม่สามารถสืบหาว่าทรัพย์สินอยู่ที่ใด และประสงค์จะใช้สิทธิยื่นคำร้องต่อศาลให้ทำการไต่สวนลูกหนี้ เพื่อสืบหาทรัพย์สินดังกล่าวนั้น เจ้าหนี้ไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจากเจ้าหนี้ทราบอยู่แล้วว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษามีรถยนต์จำนวน จึงเป็นหน้าที่ของเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาที่จะสืบเสาะที่อยู่ของทรัพย์สินนั้นเอง แต่ถ้ามองแนวทางให้เจ้าหนี้จะใช้ช่องทางศาลเพื่อติดต่อลูกหนี้ เพื่อให้เกิดการเจรจาชำระหนี้ ย่อมเป็นประโยชน์ต่อทั้งฝ่ายเจ้าหนี้และลูกหนี้

1.1.2.5 ปัญหาการบังคับจำนองเหนือส่วนควบและอุปกรณ์

เนื่องจากรถยนต์เป็นทรัพย์สินที่ประกอบขึ้นจากชิ้นส่วนหลายชิ้น จึงมีประเด็นว่าทรัพย์สินใดเป็นส่วนควบกับรถยนต์จำนวนหรือไม่ หากไม่ใช่ส่วนควบเจ้าหนี้ย่อมไม่มีสิทธิบังคับคดีเอาจากทรัพย์สินส่วนนั้น ดังนั้น จึงมีปัญหาต้องพิจารณาว่า สิทธิจำนองครอบคลุมถึงทรัพย์สินส่วนใดบ้าง เนื่องจากโดยสภาพของรถยนต์เมื่อถูกใช้งานตลอดเวลาอาจจะต้องทำการซ่อมแซม หรือเปลี่ยนอะไหล่รถยนต์เพื่อให้รถยนต์สามารถใช้งานได้ตามปกติ หรือหากในกรณีรถยนต์เกิดอุบัติเหตุ จำเป็นต้องเปลี่ยนเครื่องยนต์ใหม่ หรือเปลี่ยนตัวถังใหม่ โดยไม่ได้แจ้งการเปลี่ยนแปลงหมายเลขเครื่องยนต์ หรือเลขตัวถัง ต่อกรมการขนส่งทางบก ปัญหา คือ เมื่อการเปลี่ยนแปลงเครื่องยนต์ หรือตัวถังภายหลังจากการจดทะเบียนแล้ว สิทธิจำนองจะครอบคลุมไปถึงทรัพย์สินเครื่องยนต์ หรือตัวถังที่เกิดขึ้นภายหลังหรือไม่

ผู้เขียนเห็นว่า เครื่องยนต์ หรือตัวถัง ที่เปลี่ยนภายหลังการจดทะเบียนจำนวนเป็นประกันหนี้ นั้น มีลักษณะเป็นส่วนควบ กล่าวคือ โดยสภาพของรถยนต์จะต้องประกอบด้วยตัวถัง เครื่องยนต์ แชสซี และล้อรถยนต์ ซึ่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้ นอกจากทำให้บุบสลาย หรือทำลาย หรือทำให้ทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนรูปทรง หรือสภาพไป ดังนั้น กรณีนี้จึงเป็นการเอาสังหาริมทรัพย์หลายอย่างรวมเข้าด้วยกันจนเป็นส่วนควบที่ไม่สามารถแบ่งแยกได้ การจำนองย่อมครอบคลุมไปถึงเครื่องยนต์ หรือตัวถังรถยนต์ ที่ทำการเปลี่ยนใหม่ในภายหลังการจดทะเบียนจำนวน ดังนั้น ในการบังคับจำนองรถยนต์ที่มีการเปลี่ยนเครื่องยนต์ หรือตัวถัง โดยมิได้ทำการจดทะเบียนแก้ไขการเปลี่ยนแปลงต่อกรมการขนส่งทางบกนั้น อาจส่งผลให้เป็นปัญหาในการบังคับคดี เนื่องจากรถยนต์ดังกล่าวได้มีการเปลี่ยนแปลงเครื่องยนต์ หรือตัวถัง ที่ไม่ตรงกับข้อมูลการจดทะเบียนรถยนต์และหนังสือการจดทะเบียนจำนวนรถยนต์ หากเจ้าหนี้นำเจ้าพนักงานบังคับคดีทำการ

ยี่ดรถยนต์ เมื่อทำการตรวจสอบปรากฏว่า เลขเครื่องยนต์ หรือเลขตัวถังไม่ตรงตามทะเบียนที่ได้จดทะเบียนจําเอง เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจไม่ทำการยี่ดรถยนต์คันดังกล่าว หรือหากทำการยี่ดรถยนต์คันดังกล่าว ตามคำร้องขอของเจ้าหนี้ กรณีอาจมีผู้ร้องคัดค้านว่ารถยนต์คันดังกล่าวไม่ใช่รถยนต์ของลูกหนี้ เนื่องจากเลขเครื่องยนต์หรือเลขตัวถังนั้นเป็นของตน เจ้าพนักงานบังคับคดีอาจพิจารณาว่า เลขเครื่องยนต์ หรือเลขตัวถัง ไม่ตรงตามทะเบียนรถยนต์ที่แจ้งไว้ต่อกรมการขนส่งทางบก จึงไม่สามารถขายทอดตลาดได้

1.1.3 ปัญหาการประเมินราคารถยนต์

ปัจจุบันการซื้อขายรถยนต์ใช้ราคาตามท้องตลาดของผู้ที่ประกอบธุรกิจซื้อขายรถยนต์ หรือโดยอาศัยจากประสบการณ์ของช่างซ่อมรถยนต์ ดังนั้น ผู้ที่มีหน้าที่ประเมินราคารถยนต์ ควรมีคุณสมบัติอย่างไร แบ่งพิจารณาออกเป็น 2 กรณี

1) การประเมินราคารถยนต์ก่อนนำมาจดทะเบียนจําเอง ซึ่งสถาบันการเงินจะต้องทำการศึกษา วิเคราะห์ข้อกําหนดหลักเกณฑ์ในการให้สินเชื่อ การประเมินราคาหลักประกัน การวิเคราะห์ความเสี่ยงในด้านต่างๆ

2) การประเมินราคาก่อนการบังคับจําเอง ในทางปฏิบัติการประเมินราคาทรัพย์สินที่ยึด คือ รถยนต์ นั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีจะแจ้งให้เจ้าหนี้เป็นผู้ประเมินราคาทรัพย์สินที่จะนำออกขายทอดตลาด ซึ่งกรณีนี้เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่มีราคาประเมินทรัพย์สินที่เป็นราคากลาง ดังเช่นราคาประเมินที่ดิน ที่เจ้าพนักงานบังคับคดีสามารถที่จะนำราคาประเมินที่ดินของกรมธนารักษ์ มากำหนดเป็นราคากลางในการกำหนดราคาขายทอดตลาด ดังนั้นกรณีอาจเป็นปัญหาในการขายทอดตลาดรถยนต์ เนื่องจากลูกหนี้ หรือผู้มีส่วนได้เสียในการบังคับคดีอาจโต้แย้งว่าประเมินราคารถยนต์ที่นำออกขายทอดตลาดต่ำเกินไป ในส่วนของเจ้าพนักงานบังคับคดีก็ยังไม่ข้อมูลที่เป็นราคาประเมินกลางให้เจ้าพนักงานบังคับคดีใช้อ้างอิงในการขายทอดตลาด เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย

1.2 ปัญหาการนำรถยนต์ที่ใช้ในการประกอบธุรกิจมาจําเองเป็นประกันการชำระหนี้

รถยนต์ที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ (Business Use) โดยมากจะเป็นรถยนต์ที่มีขนาดใหญ่ เช่น รถพ่วง รถบดถนน รถแทรกเตอร์ และรถบัส ซึ่งเป็นรถยนต์ที่มีราคาสูง แต่รถยนต์ที่ใช้ในการประกอบธุรกิจสถาบันการเงินมักไม่นิยมให้สินเชื่อโดยการทำสัญญาเช่าซื้อ เนื่องจากเป็น

รถยนต์ที่ใช้เฉพาะคนบางกลุ่ม การใช้งานส่วนมากมักใช้ในเขตทุรกันดารหรือสถานที่ก่อสร้าง ทำให้สภาพของรถยนต์เสื่อมสภาพเร็ว และขายทอดตลาดได้ยาก ดังนั้น เมื่อรถยนต์ที่ใช้ในการประกอบธุรกิจได้จดทะเบียนแล้วสามารถจดทะเบียนจำนองได้ เป็นการทำให้สินทรัพย์มีมูลค่าและเปิดช่องให้ผู้ประกอบธุรกิจที่มีรถยนต์ประเภทดังกล่าวใช้เป็นช่องทางระดมทุนเพื่อใช้หมุนเวียนให้แก่ธุรกิจได้อีกทางหนึ่งโดยไม่ต้องพึ่งเพียงหลักประกันที่เป็นที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างเท่านั้น เพราะ รถพ่วง รถบดถนน รถแทรกเตอร์ หรือรถบัส คันหนึ่งมีมูลค่ากว่า 10 ล้านบาท

เมื่อพิจารณากรณีผู้ประกอบธุรกิจต้องการซื้อรถยนต์ใหม่เพื่อประกอบธุรกิจโดยนำรถยนต์ดังกล่าวมาจำนองเป็นประกันการชำระหนี้ กรณีนี้คล้ายคลึงกับการซื้อรถยนต์ส่วนบุคคลโดยการทำสัญญาเช่าซื้อซึ่งจะมีดอกเบี้ยต่ำกว่าดอกเบี้ยจำนองรถยนต์ใหม่ ดังนั้น กรณีผู้ประกอบธุรกิจต้องการซื้อรถยนต์ใหม่เพื่อประกอบธุรกิจ และสถาบันการเงินได้ผลประโยชน์มากกว่าการทำสัญญาเช่าซื้อ แม้ว่ากรรมสิทธิ์จะเป็นของผู้กู้ก็ตาม แต่หากกำหนดหลักเกณฑ์กระบวนการบังคับจำนองให้รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพคล้ายคลึงกับการทำสัญญาเช่าซื้อ ย่อมเป็นแรงจูงใจให้สถาบันการเงินให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบธุรกิจเช่นกัน อีกทั้งในกรณีผู้ประกอบกิจการเป็นบริษัท การมีทรัพย์สินที่เป็นกรรมสิทธิ์ของบริษัทมากย่อมเป็นประโยชน์ในทางบัญชี ทำให้บริษัทมั่นคงอีกด้วย

การนำทรัพย์สินที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจมาใช้เป็นประกันการชำระหนี้โดยไม่ต้องส่งมอบการครอบครองนั้น แม้จะสามารถทำได้โดยการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 703 หรือแก้ไขกฎหมายพิเศษอื่นๆ เช่น พระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2551 มาตรา 17/1 เพื่อให้รถยนต์นั้นเป็นทรัพย์สินที่จำนองได้ แต่การดำเนินการดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาในการบังคับจำนอง เนื่องจากสังหาริมทรัพย์สามารถเปลี่ยนมือได้ง่าย อีกทั้งเมื่อไม่ต้องการส่งมอบการครอบครอง กระบวนการบังคับหลักประกันนั้นๆ ต้องมีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ มิฉะนั้นจะก่อให้เกิดเสียหายแก่ผู้รับหลักประกันได้ นอกจากนั้นอำนาจในการบังคับจำนองหลักประกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นเป็นอำนาจของศาล และเนื่องจากศาลมีคดีความที่ต้องรับผิดชอบค่อนข้างมาก ดังนั้น กระบวนการบังคับจำนองในทางปฏิบัติค่อนข้างล่าช้าซึ่งเป็นผลเสียต่อการประกอบกิจการของทั้งผู้จำนองและผู้รับจำนอง ยิ่งกว่านั้นการบังคับคดีจำนองตามคำพิพากษาของศาลเป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานบังคับคดี ซึ่งต้องปฏิบัติตามขั้นตอนและระเบียบแบบแผนของทางราชการ จึงทำให้กระบวนการบังคับจำนองล่าช้าออกไป และโดยที่เจ้าพนักงานบังคับคดีมีความเชี่ยวชาญในการจำหน่ายทรัพย์สินไม่เท่ากับเอกชน จึงมักจำหน่ายทรัพย์สินที่จำนองได้ในราคาไม่มากนักซึ่งไม่เป็นผลดีต่อผู้จำนองและผู้รับจำนอง

การบังคับหลักจำนองรถยนต์ที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ ควรมีวิธีการบังคับคดีที่กำหนดมาตรการไว้เป็นพิเศษไว้แตกต่างจากการบังคับจำนองรถยนต์ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ทั้งนี้ ผู้เขียนได้เสนอให้ออกเป็นกฎกระทรวงภายใต้พระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 เพื่อให้การบังคับคดีลูกหนี้ผู้ประกอบการแตกต่างจากการบังคับจำนองรถยนต์ซึ่งเจ้าของรถยนต์ต้องการขอสินเชื่อ ซึ่งกระบวนการบังคับหลักประกันเช่นนี้พัฒนามาจากกระบวนการบังคับหลักประกันตาม UCC Article 9 โดยกำหนดว่า เมื่อมีเหตุบังคับจำนองตามสัญญา ห้ามมิให้ลูกหนี้จำหน่าย จ่าย โอน รถยนต์ที่จำนอง และให้เจ้าหนี้ผู้รับจำนองมีสิทธิบังคับรถยนต์ที่จำนองโดยไม่ต้องบอกกล่าวบังคับจำนองก่อน และหากลูกหนี้หรือผู้ครอบครองรถยนต์ที่จำนองยินยอม เจ้าหนี้ผู้รับจำนองสามารถเข้าครอบครองรถยนต์ที่จำนองโดยวิธีการที่ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่หากลูกหนี้หรือผู้ครอบครองรถยนต์ไม่ยินยอมให้เจ้าหนี้ผู้รับจำนองเข้าครอบครองรถยนต์ที่จำนอง เจ้าหนี้ผู้รับจำนองต้องยื่นคำร้องต่อศาล โดยเจ้าหนี้ผู้รับจำนองอาจยื่นคำร้องขอฝ่ายเดียว เพื่อให้ศาลไต่สวน และมีคำสั่งบังคับหลักประกัน และกำหนดหลักเกณฑ์หลังจากเจ้าหนี้ผู้รับจำนองได้นำรถยนต์ที่จำนองให้ดำเนินการนำรถยนต์ออกขายทอดตลาดโดยวิธีการประมูลโดยเปิดเผย หากเกิดกรณีเจ้าหนี้ผู้รับจำนองนำรถยนต์ออกขายทอดตลาดแล้วได้เงินสุทธิน้อยกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระ เจ้าหนี้สามารถบังคับคดีกับทรัพย์สินอื่นๆ ของลูกหนี้ได้จนกว่าจะชำระหนี้ครบถ้วน แต่กรณีผู้จำนองไม่ใช่ลูกหนี้ ผู้จำนองไม่ต้องรับผิดชอบใดๆ ต่อเจ้าหนี้

1.3 ปัญหาการนำค้ำมือจดทะเบียนรถยนต์มาเป็นประกันการชำระหนี้

จากข้อจำกัดของการจำนำซึ่งต้องมีการส่งมอบทรัพย์สินที่จำนำไว้กับผู้รับจำนำ ทำให้ผู้จำนำไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่จำนำได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งรถยนต์ซึ่งปัจจุบันเป็นพาหนะหลักในการใช้ประกอบธุรกิจโดยทั่วไป หากเจ้าของรถยนต์นำรถยนต์ของตนไปจำนำ ต้องส่งมอบรถยนต์ให้แก่ผู้รับจำนำครอบครอง จึงไม่สามารถใช้รถยนต์ในการหาประโยชน์ซึ่งขัดกับหลักทางธุรกิจโดยทั่วไปที่ว่า กิจกรรมต่างๆ มีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินไว้เพื่อใช้สอย ถ้าไม่สามารถใช้สอยทรัพย์สินได้ การมีทรัพย์สินนั้นจะกลายเป็นภาระของกิจการดังกล่าว ฉะนั้นในปัจจุบันมีธุรกิจการให้สินเชื่อโดยนำรถยนต์มาเป็นประกันการชำระหนี้ โดยไม่ต้องส่งมอบรถยนต์ เพียงแค่ส่งมอบค้ำมือจดทะเบียนรถยนต์ไว้เป็นประกันการชำระหนี้ให้แก่เจ้าหนี้เท่านั้น เป็นที่เข้าใจโดยทั่วไปว่าการให้สินเชื่อในลักษณะนี้เป็น “การจำนำทะเบียนรถยนต์” ซึ่งในทางปฏิบัตินั้นสถาบันการเงินจะทำเป็นสัญญากู้เงินโดยมีข้อตกลงให้รถยนต์เป็นหลักประกันการชำระหนี้ด้วย

แต่ไม่ต้องส่งมอบการครอบครองรถยนต์ และไม่ต้องโอนทะเบียนรถยนต์ เพียงแต่ส่งมอบคู่มือจดทะเบียนรถยนต์ให้แก่เจ้าหนี้ยึดถือไว้ ซึ่งเกิดปัญหาทางกฎหมายว่าการจำนำคู่มือจดทะเบียนรถยนต์จะมีผลในทางกฎหมาย ดังนี้

1) ปัญหาว่าเป็นการจำนำรถยนต์หรือไม่ การจำนำ คือ การที่เจ้าของรถยนต์ส่งมอบรถยนต์นั้นให้แก่ผู้รับจำนำหรือบุคคลที่สามที่รับครอบครองทรัพย์สินนั้นแทนผู้รับจำนำเพื่อเป็นประกันการชำระหนี้ ดังนั้น หากการจำนำไม่มีการส่งมอบรถยนต์ที่จำนำก็ไม่ถือว่าเป็นการจำนำตามกฎหมาย

2) ปัญหาการจำนำคู่มือจดทะเบียนรถยนต์เป็นการจำนำสิทธิที่มีตราสารหรือไม่ คู่มือจดทะเบียนรถยนต์เป็นสิทธิซึ่งมีตราสารหรือไม่นั้น พิจารณาจากคู่มือจดทะเบียนรถยนต์เป็นเพียงการจดทะเบียนเพื่อประโยชน์ของทางราชการในการควบคุมการใช้รถยนต์ตามกฎหมายพิเศษมิใช่การจดทะเบียนเพื่อประโยชน์ในการแสดงถึงกรรมสิทธิ์ในรถยนต์หรือเพื่อได้รับรองความเป็นเจ้าของรถยนต์แต่ประการใด แม้ทะเบียนรถยนต์มิได้เป็นหลักฐานแห่งกรรมสิทธิ์ในตัวรถยนต์ก็ตาม แต่ก็ยังเป็นเอกสารราชการสำคัญ เป็นที่รับรู้ถือปฏิบัติยอมรับกันทั่วไป และเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ยังประโยชน์ให้สามารถใช้สอยรถยนต์ได้โดยถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนด คู่มือจดทะเบียนรถยนต์จึงไม่ใช่ตราสารที่ใช้แทนสิทธิในรถยนต์แต่อย่างใด ดังนั้น การจำนำคู่มือจดทะเบียนรถยนต์จึงไม่ใช่การจำนำสิทธิซึ่งมีตราสาร

3) ปัญหาการนำคู่มือจดทะเบียนรถยนต์มาเป็นประกันการชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ นั้นมีผลในทางกฎหมายอย่างไร เนื่องจากมิใช่การจำนำรถยนต์ เมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ เจ้าหนี้มีเพียง "สิทธิยึดถือ" คู่มือจดทะเบียนรถยนต์ไว้จนกว่าลูกหนี้จะชำระหนี้ครบถ้วนเท่านั้น แต่เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิที่จะบังคับชำระหนี้เอากับรถยนต์ที่ระบุไว้ในคู่มือจดทะเบียนได้ อีกทั้งเมื่อหนี้ประธานขาดอายุความหรือหนี้ประธานขาดหลักฐานในการฟ้องร้อง เจ้าหนี้จะต้องคืนคู่มือจดทะเบียนรถยนต์แก่เจ้าของ เจ้าหนี้ไม่มีสิทธิที่จะยึดถือเอกสารสิทธินั้นได้อีกต่อไป

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ปัญหาการนำรถยนต์ส่วนบุคคลมาจําเองเป็นประกันการชำระหนี้

เจ้าของรถบ้านเหล่านี้สามารถนำรถยนต์ของตนมาจําเองเป็นประกันการชำระหนี้ได้ แต่เนื่องจากเจ้าของรถยนต์บ้านมักเป็นบุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีอำนาจในการต่อรองทางเศรษฐกิจ อาจถูกเอารัดเอาเปรียบจากสถาบันการเงิน จึงจำเป็นต้องมีหลักเกณฑ์ในการคุ้มครองกรณีการ บังคับจําเองและการประเมินราคารถยนต์ มากกว่ากรณีการบังคับจําเองกรณีรถยนต์ที่ใช้ในการ ประกอบธุรกิจ โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

2.1.1 ปัญหาการจําเองไม่มีผลบังคับและการอ้างสิทธิเหนือสิ่งหาทรัพย์สินเดียวกัน

ผู้เขียนเห็นว่ากรณีจําเองรถยนต์เป็นการนำรถยนต์มาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ โดยไม่ต้องส่งมอบการครอบครองนั้น อาจมีปัญหาในทางปฏิบัติจากการที่ผู้รับจําเองไม่กล้ารับ จําเองรถยนต์ ซึ่งรถยนต์โดยสภาพเป็นทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้ ทั้งเป็นสิ่งหาทรัพย์สินซึ่งการซื้อขาย เพียงส่งมอบการครอบครองก็เพียงพอแล้ว จึงเป็นการยากต่อการบังคับหลักประกัน แม้ว่ารถยนต์ มีคู่มือจดทะเบียนรถยนต์ก็ตาม เอกสารดังกล่าวมิได้เป็นเอกสารที่เป็นหลักฐานแห่งการ ก่อ เปลี่ยนแปลง โอน สงวน หรือระงับซึ่งสิทธิ แต่เป็นเพียงเอกสารที่ควบคุมการใช้รถยนต์และแสดง การจัดเก็บภาษีประจำปีตามพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 เท่านั้น มิได้เป็นเอกสารสิทธิซึ่ง แสดงถึงการจดทะเบียนรถยนต์ จึงไม่อาจนำไปจดแจ้งการจําเองต่อนายทะเบียนได้ ดังนั้น ควรมีบทบัญญัติว่าด้วยวิธีการควบคุมการโอนรถยนต์หลักประกัน โดยแก้ไขกฎหมายระบบ แสดงกรรมสิทธิ์ในรถยนต์ เพื่อให้การจําเองรถยนต์เป็นหลักประกันแห่งหนี้ที่มีประสิทธิภาพ ควรแก้ไขกฎหมายกำหนดให้มีระบบการจดทะเบียนเพื่อแสดงกรรมสิทธิ์ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ของ บุคคลภายนอกในอันที่จะตรวจสอบเบื้องต้นจากทะเบียนทรัพย์สินดังกล่าวว่ามีการนำทรัพย์สิน นั้นมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้แล้วหรือไม่ ดังกรณีของพระราชบัญญัติจดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ. 2514 ที่กำหนดให้กรรมสิทธิ์ในเครื่องจักรต้องแสดงโดยการจดทะเบียน และให้นำประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1299 และ มาตรา 1300 และมาตรา 1301 มาใช้บังคับโดย อนุโลม โดยให้กรมการขนส่งทางบกเป็นเจ้าพนักงานทะเบียนทำหน้าที่ในการดูแลรับผิดชอบ โดย แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 บทบัญญัติในปัจจุบันในมาตรา 17/1 วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้มีชื่อเป็นเจ้าของในทะเบียนรถยนต์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์”

โดยแก้ไข “ผู้มีชื่อเป็นเจ้าของในทะเบียนรถยนต์เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์” และเพิ่มเติม มาตรา 17/1 วรรคสี่ โดยบัญญัติว่า “ให้นำบทบัญญัติมาตรา 1299 มาตรา 1300 และมาตรา 1301 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม”

และเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาการโต้แย้งสิทธิระหว่างผู้รับจำนองและผู้รับจำนำ ควรกำหนดว่าหากลูกหนี้ได้นำรถยนต์ไปประกันการชำระหนี้โดยการจำนองแล้ว ไม่สามารถนำรถยนต์ไปประกันการชำระหนี้ด้วยวิธีการจำนำได้อีก โดยแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ. 2522 โดยเพิ่ม มาตรา 17/2 โดยบัญญัติว่า “ห้ามมิให้จำนำรถยนต์ที่อยู่ภายใต้พระราชบัญญัตินี้ การกระทำที่ฝ่าฝืนบทบัญญัตินี้ย่อมเป็นโมฆะ”

นอกจากนี้ ความสมบูรณ์ของสัญญาจำนองรถยนต์ มาตรา 714 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กำหนดให้ทำเป็นหนังสือและจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงานเจ้าหน้าที่ และสัญญาจำนองก่อให้เกิดบุริมสิทธิ ตามมาตรา 702 โดยผู้รับจำนองชอบที่จะได้รับชำระหนี้จากทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันก่อนเจ้าหนี้สามัญ ไม่ว่ากรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินจะโอนไปยังบุคคลภายนอกแล้วหรือไม่ และตามมาตรา 715 ได้กำหนดรับรองการมีสิทธิดีกว่าเจ้าหนี้สามัญของเจ้าหนี้บุริมสิทธิ โดยการจดทะเบียน ซึ่งรถยนต์ที่นำมาเป็นหลักประกันการชำระหนี้โดยสภาพสามารถเปลี่ยนมือได้ง่าย เพื่อลดภาระของเจ้าพนักงานทะเบียนในการตรวจสอบความถูกต้องของรถยนต์อันเป็นทรัพย์สินหลักประกัน จึงกำหนดให้เจ้าพนักงานทะเบียนรับจด แก้ไข หรือยกเลิก การจดทะเบียนตามข้อมูลที่ได้รับแจ้งจากผู้มีกรรมสิทธิ์ในทะเบียนของรถยนต์หลักประกัน

อีกทั้ง ยังต้องกำหนดให้เจ้าพนักงานทะเบียนเป็นผู้แจ้งให้นายทะเบียนที่เกี่ยวข้อง และเจ้าหนี้มีประกันรายอื่นเท่าที่ปรากฏตามหลักฐานทางทะเบียนทราบด้วยว่ามีการนำทรัพย์สินดังกล่าวมาใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้แล้วลงในทะเบียนที่อยู่ในความรับผิดชอบ แทนที่จะกำหนดให้เป็นหน้าที่ของคู่สัญญาเป็นผู้ดำเนินการเอง เพื่อลดภาระของคู่สัญญาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ เนื่องจากหากให้สถาบันการเงินเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ สถาบันการเงินจะกำหนดให้ตกเป็นภาระของผู้จำนองซึ่งเป็นผู้บริโภค

2.1.2 ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับคดี

2.1.2.1 ปัญหาการบอกกล่าวบังคับจำนองแก่ผู้จำนอง หรือ ผู้รับโอนทรัพย์สินจำนอง

ปัญหาในการคุ้มครองผู้บริโภค ประเด็นการพิจารณาถึงระยะเวลาอันสมควรในการบอกกล่าวบังคับจำนองนั้น ควรกำหนดระยะเวลาในการบอกกล่าวบังคับจำนองให้แน่นอนเพื่อ

เป็นข้อกำหนดให้สถาบันการเงินปฏิบัติตามและป้องกันปัญหาการโต้เถียงเรื่องความสมควรของระยะเวลาการบอกกล่าวบังคับจำนอง เช่นเดียวกับกรณีบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อ ตามประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่องให้ธุรกิจเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. 2543 ข้อ 3(4) ให้สิทธิผู้ให้เช่าซื้อบอกเลิกสัญญาเช่าซื้อได้เมื่อผู้เช่าซื้อผิดนัด 3 งวดติดต่อกัน และผู้ให้เช่าซื้อต้องมีหนังสือบอกกล่าวให้ชำระค่าเช่าซื้อที่ยังค้างชำระภายในเวลาอย่างน้อย 30 วัน ซึ่งระยะเวลาดังกล่าวเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคมากกว่าที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กำหนดไว้ ฉะนั้นแนวทางการคุ้มครองผู้จำนอง กรณีระยะเวลาในการบอกกล่าวบังคับจำนอง ผู้เขียนเห็นควรออกประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการจำนองรถยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. และกำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมสัญญาจำนองรถยนต์ของสถาบันการเงิน โดยกำหนดให้

“เมื่อจะบังคับจำนองนั้น ผู้รับจำนองต้องมีจดหมายบอกกล่าวไปยังลูกหนี้ก่อนว่าให้ชำระหนี้ภายในเวลาอย่างน้อย 30 วัน ซึ่งกำหนดให้ในคำบอกกล่าวนั้นถ้าและลูกหนี้ละเลยเสียไม่ปฏิบัติตามคำบอกกล่าว ผู้รับจำนองจะฟ้องคดีต่อศาลเพื่อให้พิพากษาสั่งให้ยึดทรัพย์สินซึ่งจำนองและให้ขายทอดตลาดก็ได้

การส่งจดหมายบอกกล่าวนั้น ให้ทำโดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับ”

ส่วนปัญหาของการบอกกล่าวบังคับจำนองแก่ผู้รับโอนทรัพย์จำนอง ตามมาตรา 735 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งกฎหมายบังคับให้ต้องมีการบอกกล่าวบังคับจำนองแก่ผู้รับโอนทรัพย์จำนองล่วงหน้าอย่างน้อยก่อนหนึ่งเดือน แล้วจึงจะฟ้องบังคับจำนองได้ กรณีผู้จำนองทรัพย์หรือผู้รับโอนทรัพย์จำนองได้รับคำบอกกล่าวบังคับจำนองแล้วแต่ยังดำเนินการโอนทรัพย์จำนองต่อไปอีกโดยไม่สุจริต เพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เจ้าหนี้ผู้รับจำนองใช้สิทธิฟ้องคดี เพราะเจ้าหนี้ผู้รับจำนองต้องบอกกล่าวบังคับจำนองต่อผู้รับโอนทรัพย์จำนองคนใหม่อีก ผู้เขียนเห็นว่าเพื่อป้องกันความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตของผู้จำนอง เมื่อมีการบอกกล่าวบังคับจำนองแก่ผู้จำนองทรัพย์ตามมาตรา 728 หรือบอกกล่าวผู้รับโอนทรัพย์จำนองโดยชอบตามมาตรา 735 แล้ว ควรให้มีการจดแจ้งการบอกกล่าวการบังคับจำนองไว้ในรายการจดทะเบียนรถยนต์ โดยให้เจ้าพนักงานทะเบียนเป็นผู้มีอำนาจในการจดแจ้งและแก้ไขรายการจดทะเบียนรถยนต์ ในการนี้เจ้าหนี้ผู้รับจำนองต้องมีหลักฐานการบอกกล่าวบังคับจำนอง เช่น สำเนาหนังสือบอกกล่าวบังคับจำนอง ไปรษณีย์ตอบรับ และสัญญาจำนองรถยนต์ แสดงต่อเจ้าพนักงานทะเบียนเพื่อเป็นหลักฐานในการจดแจ้งการบอกกล่าวบังคับจำนองในรายการจดทะเบียนรถยนต์ อันเป็นการป้องกันมิให้ผู้จำนองนำรถยนต์ไปโอนขายต่อให้แก่บุคคลภายนอกซึ่งเป็นการหลีกเลี่ยง

มิให้เจ้าหน้าที่ผู้รับจ้างต้องใช้สิทธิฟ้องคดี เนื่องจากหากบุคคลภายนอกผู้ทุจริตเมื่อทราบถึงการจ้างงาน ก็จะไม่เข้าทำสัญญาซื้อขายรถยนต์ที่ติดจ้างงานและมีการบอกกล่าวบังคับจ้างงานแล้ว

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้เขียนเห็นควรมีมาตรการบอกกล่าวบังคับจ้างงานแก่ผู้รับโอนทรัพย์สินจ้างงาน เพื่อให้การจ้างงานรถยนต์มีประสิทธิภาพ และป้องกันการทุจริตของผู้จ้างรถยนต์ ดังนั้น ผู้เขียนเห็นควรออกประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการจ้างรถยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. และกำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมสัญญาจ้างงานของสถาบันการเงิน โดยกำหนดให้

“ เมื่อผู้จ้างงานได้มีเจตนาบอกกล่าวบังคับจ้างงานแก่ผู้จ้างงานหรือผู้รับโอนทรัพย์สินจ้างงานแล้ว ผู้จ้างงานจะแจ้งการบอกกล่าวบังคับจ้างงานไว้ในรายการจดทะเบียนรถยนต์ต่อเจ้าพนักงานก็ได้”

อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหการบอกกล่าวบังคับจ้างงานแก่ผู้จ้างงาน หรือผู้รับโอนทรัพย์สินจ้างงาน โดยให้ออกประกาศคณะกรรมการว่าด้วยสัญญา เรื่อง ให้ธุรกิจการจ้างรถยนต์เป็นธุรกิจที่ควบคุมสัญญา พ.ศ. และกำหนดหลักเกณฑ์ในการควบคุมสัญญาจ้างงานของสถาบันการเงินนั้น เป็นกรณีที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติถึงหลักเกณฑ์การบอกกล่าวบังคับจ้างงานไว้แล้ว แต่ผู้เขียนได้เสนอกรอบระยะเวลาในการบอกกล่าวบังคับจ้างงานให้กระชับและป้องกันการได้เปรียบถึงระยะเวลาอันสมควร ซึ่งมีได้ชัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อีกทั้งจากการศึกษาจากแนวคำพิพากษากฎีกา พบว่า การกำหนดระยะเวลาบอกกล่าวบังคับจ้างงานต้องแน่นอน ดังนั้น แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยกำหนดระยะเวลาที่แน่นอนในการบอกกล่าวบังคับจ้างงานจึงมิได้ขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่อย่างใด

2.1.2.2 ปัญหาในการบังคับจ้างงาน

ในการบังคับจ้างงานรถยนต์ในกรณีเจ้าของรถยนต์ต้องการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงิน เมื่อมีเหตุผิดนัดตามสัญญา ผู้เขียนเห็นว่า การกำหนดวิธีการบังคับจ้างงานรถยนต์โดยให้บอกกล่าวบังคับจ้างงานแก่เจ้าของรถยนต์ล่วงหน้า เพื่อเป็นการแจ้งลูกหนี้ให้นำเงินมาชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ซึ่งกรณีนี้จะแตกต่างจากการบังคับจ้างงานรถยนต์ในกรณีของผู้ประกอบธุรกิจซึ่งต้องอาศัยความรวดเร็วเพื่อป้องกันการทุจริตของผู้ประกอบธุรกิจ ดังนั้น กรณี

เช่นนี้ อาจแก้ไขปัญหานี้ได้โดยแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 โดยเพิ่มเติม มาตรา 17/3 โดยบัญญัติว่า

“เมื่อลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ และเจ้าหนี้ผู้รับจำนองได้มีหนังสือบอกกล่าวบังคับจำนอง แล้ว แต่ลูกหนี้มิได้จัดการชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนดนั้น เจ้าหนี้ผู้รับจำนองมีสิทธิเข้า ครอบครองรถยนต์ที่เป็นหลักประกันได้

การใช้สิทธิเข้าครอบครองรถยนต์ที่เป็นหลักประกันตามวรรคหนึ่งต้องไม่ขัดต่อ บทบัญญัติของกฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

หากลูกหนี้หรือผู้จำนองไม่ยินยอมส่งมอบการครอบครองรถยนต์ที่เป็นหลักประกัน เจ้าหนี้ผู้รับจำนอง อาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำสั่งบังคับรถยนต์อันเป็นหลักประกัน”

ส่วนในกรณีถ้าเอาทรัพย์สินซึ่งจำนองออกขายทอดตลาดได้เงินสุทธิน้อยกว่าจำนวน เงินที่ค้าง ผู้เขียนเห็นว่าผู้จำนองไม่ต้องรับผิดชอบในเงินส่วนที่ขาด ส่วนกรณีลูกหนี้ผู้กู้ยืมยังคงต้องรับ ผิดตามมูลหนี้ที่ยังขาดอยู่ต่อไป แต่หากมีการกำหนดหลักเกณฑ์ให้ลูกหนี้ผู้กู้ยืมผิดในส่วนที่ขาด ทั้งหมดคงไม่เกิดความเป็นธรรมกับทางฝ่ายลูกหนี้ผู้กู้ยืมเช่นเดียวกัน ซึ่งต่างจากกรณีการจำนอง อสังหาริมทรัพย์ เนื่องจากการจำนองรถยนต์เป็นทรัพย์สินซึ่งโดยสภาพจะมีการเสื่อมตาม ระยะเวลาและการใช้งานย่อมมีมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ลดลง ซึ่งต่างจากการจำนองอสังหาริมทรัพย์ อาทิเช่น ที่ดิน หรือ อาคารสำนักงาน ซึ่งทรัพย์สินเหล่านี้โดยมากมักมีราคาสูงขึ้นตามระยะเวลา ซึ่งอาจเป็นเหตุให้ลูกหนี้ผู้กู้ยืมภาระที่มากเกินไป แนวทางการคุ้มครองลูกหนี้ผู้กู้ยืมในฐานะผู้บริโภค ผู้เขียนเห็นควรให้ลูกหนี้ผู้กู้ยืมผิดในส่วนที่ขาดแต่ไม่เกินเงินลงทุนที่สถาบันการเงินให้กู้ ผู้เขียนเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติรถยนต์ พ.ศ.2522 โดยเพิ่มเติม มาตรา 17/4 โดย บัญญัติว่า

“ถ้าเจ้าหนี้เอาทรัพย์สินซึ่งจำนองออกขายทอดตลาดใช้หนี้และได้เงินจำนวนสุทธิ น้อยกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระ เจ้าหนี้สามารถบังคับชำระหนี้เอาที่ทรัพย์สินอื่นของลูกหนี้ได้ ทั้งนี้ต้องไม่เกินจำนวนเงินลงทุน แต่ถ้าผู้จำนองไม่ได้เป็นลูกหนี้จะเรียกร้องจากผู้จำนองไม่ได้”

2.1.2.3 ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาในการบังคับคดี

กรณีที่เจ้าหนี้ผู้รับจำนองฟ้องบังคับจำนองโดยให้นำยึดรถยนต์จำนองออกขาย ทอดตลาด เนื่องจากรถยนต์โดยสภาพสามารถเคลื่อนที่ได้ ผู้จำนองยังคงครอบครองควบคุมดูแล ใช้สอยรถยนต์ในการประกอบธุรกิจ เมื่อศาลมีคำพิพากษาให้ลูกหนี้ชำระหนี้ หากไม่ชำระหนี้ให้

ยี่ตรถยนต์ซึ่งเป็นทรัพย์สินของออกขายทอดตลาดชำระหนี้ หากได้เงินสุทธิไม่พอชำระหนี้ให้ ยึดทรัพย์สินอื่นของลูกหนี้ชำระหนี้โจทก์จนครบถ้วน กรณีจึงมีปัญหาว่า เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้และ เจ้าหนี้ไม่สามารถติดตามยี่ตรถยนต์ซึ่งเป็นทรัพย์สินของออกขายทอดตลาดชำระหนี้โจทก์ตาม คำพิพากษากายในระยะเวลา 10 ปี ซึ่งกรณีดังกล่าว แม้ว่าเกินกำหนดระยะเวลา 10 ปี แต่ก็ไม่ได้ทำให้สัญญาจำนองระงับสิ้นไป แต่เพื่อเป็นการป้องกันปัญหากรณีดังกล่าว ร่างกฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการจำนองรถยนต์ ระบุนำยืมยี่ตรถยนต์ที่จำนอง หรือ นำรถไปใช้นอกราชอาณาจักร เป็นการชั่วคราวหรือตลอดไป เว้นแต่ต้องดำเนินการจดทะเบียนไถ่ถอนจำนองให้แล้วเสร็จก่อน แต่บทบัญญัติดังกล่าวมิได้มีบทกำหนดโทษ กรณีมีการฝ่าฝืน เป็นเหตุให้บทบัญญัตินี้ดังกล่าวไม่สามารถบังคับใช้ได้จริงจริง เนื่องจากไม่มีบทกำหนดโทษสำหรับการฝ่าฝืน ดังนั้น เพื่อเป็นการ ป้องปรามผู้ฝ่าฝืนและเป็นประโยชน์ต่อเจ้าหนี้ในการบังคับจำนอง ผู้เขียนเห็นควรแก้ไขร่าง กฎกระทรวงฉบับดังกล่าว โดยเพิ่มบทกำหนดโทษทางอาญา เช่น กำหนดระวางโทษจำคุกและ กำหนดอัตราค่าปรับกรณีการยี่ตรถยนต์ที่จำนอง หรือนำรถไปใช้นอกราชอาณาจักร

2.1.2.4 ปัญหาการไต่สวนหาทรัพย์สินของลูกหนี้ตามคำพิพากษา

แม้เจ้าหนี้ผู้รับจำนองจะไม่สามารถดำเนินการบังคับเอาทรัพย์สินที่จำนองได้ ภายในระยะเวลา 10 ปี จำนองก็ยังคงมีผลอยู่มิได้ระงับสิ้นไป เจ้าหนี้ผู้รับจำนองยังคงมีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินที่จำนอง แต่เนื่องจากทรัพย์สินจำนองเป็นรถยนต์ ย่อมมีการเสื่อมค่า หรือเสื่อมสภาพ ไปตามการใช้งาน และระยะเวลา ถึงแม้ว่าลูกหนี้จะมีได้ใช้สอยรถยนต์ดังกล่าวก็ตาม การเสื่อมค่า หรือเสื่อมสภาพย่อมเกิดขึ้นแก่รถยนต์หากระยะเวลาการบังคับคดีเนิ่นนานออกไป ย่อมไม่เป็น ประโยชน์แก่เจ้าหนี้และลูกหนี้ตามคำพิพากษา กรณีดังกล่าวจึงเห็นว่า หากศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ ทำการไต่สวนลูกหนี้เพื่อสืบหาเฉพาะทรัพย์สินจำนอง ซึ่งเป็นของลูกหนี้ตามคำพิพากษา ก็น่าจะเป็น ประโยชน์แก่ลูกหนี้และเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา กล่าวคือ เป็นการเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ตามคำ พิพากษามีโอกาสที่จะเจรจากับเจ้าหนี้ว่าลูกหนี้ยังคงมีความจำเป็นต้องใช้สอยทรัพย์สิน เพื่อการ ประกอบธุรกิจหารายได้มาชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ อีกทั้งลูกหนี้ยังคงดูแลบำรุงรักษารถยนต์ให้อยู่ใน สภาพที่ใช้งานได้ดี แต่หากเป็นกรณีที่ลูกหนี้มีเจตนาทุจริตที่จะไม่ชำระหนี้ด้วยการนำทรัพย์สินจำนอง ไปเก็บไว้ในสถานที่อื่นใดที่เจ้าหนี้ไม่สามารถสืบหาทรัพย์สินได้ กรณีจึงไม่เป็นประโยชน์แก่ลูกหนี้ และเจ้าหนี้ด้วยเหตุดังกล่าวข้างต้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้เจ้าหนี้ติดต่อลูกหนี้เพื่อให้ ทั้ง สองฝ่ายมีโอกาสได้เจรจาชำระหนี้อีกทางหนึ่งด้วย

2.1.2.5 ปัญหาการบังคับจำนองเหนือส่วนควบ

การบังคับจำนองครอบคลุมไปถึงสิ่งใดในทรัพย์สินจำนองบ้างนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 718 บัญญัติว่า “การจำนองครอบคลุมไปถึงทรัพย์สินทั้งปวงอันติดพันอยู่กับทรัพย์สินจำนอง” แม้สัญญาจำนองจะมีได้ระบุให้การจำนองครอบคลุมไปถึงสิ่งปลูกสร้างบนที่ดินด้วยก็ตาม โจทก์ก็มีสิทธิยึดสิ่งปลูกสร้างพร้อมที่ดินที่จำนองออกขายทอดตลาดได้² ซึ่งทรัพย์สินที่ติดอยู่กับทรัพย์สินจำนองในลักษณะที่เป็นส่วนควบจึงทำให้ทรัพย์สินดังกล่าวติดพันอยู่กับทรัพย์สินจำนองด้วย แต่อย่างไรก็ตาม การบังคับจำนองไม่ครอบคลุมไปถึงอุปกรณ์ เจ้าหนี้ผู้รับจำนองไม่มีบุริมสิทธิเหนืออุปกรณ์เหล่านั้น เมื่อพิจารณาโดยสภาพของรถยนต์เมื่อถูกใช้งานตลอดเวลาอาจจะต้องทำการซ่อมแซม หรือเปลี่ยนอะไหล่รถยนต์เพื่อให้รถยนต์สามารถใช้งานได้ตามปกติ หรือหากในกรณีรถยนต์เกิดอุบัติเหตุ จำเป็นต้องเปลี่ยนเครื่องยนต์ใหม่ หรือเปลี่ยนตัวถังใหม่ ซึ่งสภาพของรถยนต์โดยทั่วไปจะต้องประกอบด้วยตัวถัง เครื่องยนต์ แซสซี และล้อรถยนต์ ซึ่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้ นอกจากทำให้บุบสลาย หรือทำลาย หรือทำให้ทรัพย์สินนั้นเปลี่ยนรูปทรง หรือสภาพไป ดังนั้น กรณีนี้จึงเป็นการเอาสิ่งหาทรัพย์สินหลายอย่างรวมเข้าด้วยกันจนเป็นส่วนควบที่ไม่สามารถแบ่งแยกได้ การจำนองย่อมครอบคลุมไปถึงเครื่องยนต์ หรือตัวถังรถยนต์ ที่ทำการเปลี่ยนใหม่ในภายหลังการจดทะเบียนจำนองด้วย ดังนั้น เพื่อป้องกันกรณีมีผู้ร้องคัดค้านว่ารถยนต์คันดังกล่าวไม่ใช่รถยนต์ของลูกหนี้ เนื่องจากเลขเครื่องยนต์หรือเลขตัวถังก่อนเป็นของผู้ร้อง ซึ่งอาจเกิดปัญหาการพิจารณาของเจ้าพนักงานบังคับคดีว่า เลขเครื่องยนต์ หรือเลขตัวถัง ไม่ตรงตามทะเบียนรถยนต์ที่แจ้งไว้ต่อกรมการขนส่งทางบก จึงไม่สามารถขายทอดตลาดรถยนต์คันที่จำนองได้ และอาจเกิดผลเสียต่อทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ กล่าวคือ เมื่อไม่อาจขายทอดตลาดรถยนต์ได้ ลูกหนี้ไม่อาจชำระหนี้แก่เจ้าหนี้ได้เช่นกัน

ผู้เขียนเห็นควรออกกฎกระทรวงกำหนดส่วนควบและเครื่องอุปกรณ์รถยนต์กรณีรถยนต์ ควรมีการกำหนดให้ชัดเจนว่าส่วนใดเป็นส่วนประกอบหลักและส่วนใดเป็นส่วนประกอบรอง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของเจ้าพนักงานบังคับคดีในการยึดรถยนต์ที่จำนองนั้น เจ้าพนักงานบังคับคดีจำเป็นต้องตรวจสอบอะไรบ้าง เช่น ดูเพียงหมายเลขทะเบียนรถยนต์ หมายเลขเครื่องยนต์ และหมายเลขตัวถังรถยนต์ ถูกต้องตรงตามคำพิพากษาที่เพียงพอสามารถยึดได้แล้ว

² คำพิพากษาฎีกาที่ 3793/2551

2.1.3 ปัญหาการประเมินราคารถยนต์

พระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2551 มิได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับผู้ประเมินราคารถยนต์ หรือหลักเกณฑ์การประเมินราคารถยนต์ จึงมีปัญหาว่า การที่จะนำรถยนต์มาจดทะเบียนเป็นประกันหนึ่ นั้น การประเมินราคารถยนต์ทั้งก่อนการให้สินเชื่อเพื่อประกอบการพิจารณาขอสินเชื่อจากสถาบันการเงิน และ การประเมินราคารถยนต์ในกรณีการบังคับคดีขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนอง ผู้ประเมินราคารถยนต์จึงมีความสำคัญเช่นเดียวกันกับผู้ประเมินราคามูลค่าทรัพย์สิน ผู้ประเมินราคารถยนต์ควรที่จะต้องมีคุณสมบัติขั้นต่ำที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินที่ประเมิน จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับรถยนต์ ผ่านการฝึกอบรม ทดสอบและได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบการวิชาชีพประเมินราคารถยนต์จากสถาบันหรือสมาคมผู้ประกอบการวิชาชีพการประเมินราคา เพื่อให้การประเมินราคามีความน่าเชื่อถือ และมีมาตรฐานที่สถาบันการเงินสามารถนำราคาประเมินรถยนต์มาใช้อ้างอิง หากมีการประเมินราคาทรัพย์สินเพื่อนำออกขายทอดตลาดทรัพย์สินต่ำหรือสูงเกินไป ไม่สอดคล้องกับสภาวะตลาดและสภาพของทรัพย์สินในเวลาที่ทำการขายทอดตลาดทรัพย์สินนั้น ย่อมก่อให้เกิดปัญหาเนื่องจากราคาประเมินทรัพย์สินจะเป็นราคาที่ใช้เริ่มต้นในการประมูลการขายทอดตลาดทรัพย์สินจำนองนั้น หากขายทอดตลาดได้ราคาต่ำ เจ้าหนี้ไม่ได้รับชำระหนี้ครบถ้วน ภาวระดังกล่าวย่อมตกแก่ลูกหนี้ที่ยังต้องรับผิดชอบต่อไป และหากมีการคัดค้านราคาเหตุว่าขายราคาต่ำเกินสมควร ตามมาตรา 309 ทวิ ประมวลวิธีพิจารณาความแพ่งอาจทำให้การบังคับคดีล่าช้าออกไป

ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่าควรออกกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ให้ผู้ประเมินราคารถยนต์มีคุณสมบัติ คุณสมบัติ มาตรฐาน ผ่านการฝึกอบรม ทดสอบ และต้องได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้ประกอบการประเมินราคารถยนต์จากหน่วยงานราชการ รวมถึงควรมีการกำหนดมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพการประเมินราคารถยนต์ในประเทศไทย เพื่อเป็นการเสริมสร้างความน่าเชื่อถือแก่มูลค่าทรัพย์สินที่ประเมิน ซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญต่อการตัดสินใจของสถาบันการเงิน เจ้าพนักงานบังคับคดี รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย

2.2 ปัญหาการนำรถยนต์ที่ใช้ในการประกอบธุรกิจมาจำนองเป็นประกันการชำระหนี้

ประเด็นการบอกกล่าวบังคับจำนอง การบอกกล่าวบังคับจำนองรถยนต์ที่ใช้ในการประกอบธุรกิจ ต้องรวดเร็วและคุ้มครองสิทธิของเจ้าหนี้ผู้รับจำนอง เนื่องจากรถยนต์ที่ใช้ในการ

ประกอบธุรกิจจะมีลักษณะการใช้งานที่หนักและเสื่อมสภาพเร็ว จึงควรกำหนดแนวทางในการ บังคับรถยนต์ได้ทันทีเมื่อมีเหตุผิวนัดตามสัญญา โดยออกกฎกระทรวง กำหนดให้

“คู่สัญญาอาจตกลงกำหนดเหตุที่จะบังคับจำนวนรถยนต์ตามสัญญาเป็นประการใด ก็ได้ แต่ข้อตกลงดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน”

ประเด็นการบังคับหลักประกัน เมื่อมีเหตุผิวนัดตามสัญญา การกำหนดให้เจ้าหนี้ สามารถเข้าครอบครองรถยนต์ที่จำนองได้ทันทีย่อมเป็นประโยชน์ต่อทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ กล่าวคือ เจ้าหนี้จะสามารถเข้าครอบครองรถยนต์ได้อย่างรวดเร็วเมื่อมีเหตุผิวนัดป้องกันการนำรถยนต์ หลบหนีของลูกหนี้ ส่วนลูกหนี้เป็นการเปิดโอกาสให้ลูกหนี้ได้เข้ามาเจรจาเพื่อขอปรับปรุง โครงสร้างหนี้กับเจ้าหนี้ใหม่ โดยที่ลูกหนี้ยังสามารถใช้รถยนต์ในการประกอบธุรกิจได้เช่นเดิม เพื่อ เป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จึงควรกำหนดแนวทางในการเข้าครอบครองรถยนต์ได้ทันทีเมื่อมีเหตุ ผิวนัดตามสัญญา โดยออกกฎกระทรวง กำหนดให้

“เมื่อมีเหตุบังคับจำนวนรถยนต์ตามสัญญา ห้ามมิให้ผู้จำนองจำหน่ายจ่ายโอน รถยนต์ที่จำนอง และให้เจ้าหนี้ผู้รับจำนองมีสิทธิเข้าครอบครองรถยนต์ที่จำนองเป็นประกันการ ชำระหนี้ได้

การใช้สิทธิเข้าครอบครองรถยนต์ที่จำนองตามวรรคแรกต้องไม่ขัดต่อบทบัญญัติของ กฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

กรณีลูกหนี้หรือผู้ครอบครองรถยนต์ที่จำนองไม่ยินยอมให้เจ้าหนี้ผู้รับจำนองเข้า ครอบครองรถยนต์ที่จำนอง เจ้าหนี้ผู้รับจำนองอาจยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อมีคำพิพากษาบังคับ จำนองรถยนต์ โดยให้ระบุในคำร้องด้วยว่าจะบังคับจำนองโดยการจำหน่ายรถยนต์เพื่อนำเงินมา ชำระหนี้ หรือโดยให้รถยนต์ที่จำนองหลุดเป็นสิทธิ”

ประเด็นการจำหน่ายทรัพย์สินหลักประกัน โดยปกติเจ้าพนักงานบังคับคดีจะเป็น ผู้ดำเนินการจำหน่ายทรัพย์สินจำนอง แต่เจ้าพนักงานบังคับคดีไม่มีความเชี่ยวชาญในการจำหน่าย ทรัพย์สินไม่เท่ากับเอกชน จึงอาจจำหน่ายทรัพย์สินอันเป็นหลักประกันได้ในราคาไม่สูงมากนัก อีกทั้งรถยนต์ที่ใช้ในการประกอบธุรกิจเป็นทรัพย์สินที่เคลื่อนที่ได้และเสื่อมสภาพเร็ว หากการ จำหน่ายล่าช้าอาจเป็นผลเสียต่อทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ การกำหนดวิธีการจำหน่ายรถยนต์ที่จำนอง ให้แตกต่างไปจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องของการบังคับจำนอง โดยออกกฎกระทรวง กำหนดให้

“เมื่อเจ้าหนี้ผู้รับจำนองได้เข้าครอบครองรถยนต์ที่จำนองแล้วให้เจ้าหนี้ผู้รับจำนอง ดำเนินการจำหน่ายรถยนต์ที่จำนองโดยวิธีการประมูลโดยเปิดเผย ในการนี้เจ้าหนี้ผู้รับจำนองต้อง

มีหนังสือแจ้งวัน เวลา สถานที่และวิธีการจำหน่าย ให้ลูกหนี้ และเจ้าหนี้อื่นซึ่งมีบุริมสิทธิเหนือทรัพย์สินที่เป็นหลักประกันให้ทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวันก่อนดำเนินการจำหน่ายหลักประกัน”

ประเด็นเมื่อขายทอดตลาดรถยนต์ที่ใช้ในการประกอบธุรกิจแล้วได้เงินสุทธิน้อยกว่าจำนวนเงินที่ค้างชำระ จะมีกระบวนการอย่างไรเพื่อคุ้มครองทั้งเจ้าหนี้และลูกหนี้ เนื่องจากการจำนองเป็นการประกันการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สิน และการที่เจ้าหนี้ผู้รับจำนองได้รับทรัพย์สินจำนองไว้เป็นประกันการชำระหนี้ย่อมแสดงว่าทรัพย์สินนั้นมีมูลค่าเพียงพอคุ้มกับหนี้ที่เป็นประกันแล้ว อีกทั้งการบังคับจำนองไม่ทำให้หนี้ระงับสิ้นไป การคุ้มครองในกรณีนี้จึงต้องคุ้มครองฝ่ายเจ้าหนี้ให้ได้รับชำระหนี้ครบถ้วน และคุ้มครองผู้จำนองให้ไม่ต้องรับผิดชอบในเงินส่วนที่ขาด ดังนั้น เมื่อเจ้าหนี้บังคับจำนองแล้วได้เงินไม่ครบถ้วนตามจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ ลูกหนี้ต้องรับผิดชอบในเงินส่วนที่ขาดนั้นจนกว่าจะชำระหนี้ครบถ้วน เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยออกกฎหมายกระทรวง กำหนดให้

“ถ้าบังคับจำนองโดยการจำหน่ายรถยนต์ที่เป็นหลักประกันแล้วได้เงินจำนวนสุทธิน้อยกว่าจำนวนหนี้ที่ค้างชำระ เงินยังขาดจำนวนอยู่เท่าใดให้ถือเป็นหนี้ที่เจ้าหนี้ผู้รับจำนองอาจเรียกร้องจากลูกหนี้ได้ แต่ถ้าผู้จำนองไม่ได้เป็นลูกหนี้จะเรียกร้องจากผู้จำนองอีกไม่ได้”

2.3 ปัญหาการนำค้ำมือจดทะเบียนรถยนต์มาเป็นประกันการชำระหนี้

ปัจจุบันมีธุรกิจที่เข้าใจโดยทั่วไปว่า “การจำหน่ายทะเบียนรถยนต์” โดยธุรกิจดังกล่าวมิใช่การจำหน่าย หรือ จำนอง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่อย่างใด เป็นแต่เพียงการส่งมอบค้ำมือจดทะเบียนรถยนต์ เพื่อให้เจ้าหนี้ยึดถือไว้เป็นหลักประกันการชำระหนี้เท่านั้น เหตุเพื่อมิให้ลูกหนี้ดำเนินการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนไม่ได้ ซึ่งกรณีลูกหนี้บางรายทุจริตแจ้งความอันเป็นเท็จว่าค้ำมือจดทะเบียนรถยนต์ของตนสูญหาย เพื่อนำบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดีดังกล่าวไปใช้เป็นหลักฐานประกอบการขอค้ำมือจดทะเบียนรถยนต์ฉบับใหม่ และดำเนินการเปลี่ยนแปลงทางทะเบียนต่อไป ซึ่งธุรกิจการจำหน่ายทะเบียนรถยนต์มิได้มีกฎหมายรองรับให้ประกอบธุรกิจนั้นได้ แต่ปัจจุบันพระราชบัญญัติรถยนต์ (ฉบับที่ 15) พ.ศ. 2551 มาตรา 17/1 กำหนดให้รถยนต์ รถพ่วง รถบดถนน และรถแทรกเตอร์ ที่จดทะเบียนแล้ว เป็นทรัพย์สินประเภทที่จำนองเป็นประกันหนี้ได้ตามกฎหมาย อันเป็นการปลดข้อจำกัดของการจำหน่ายซึ่งต้องมีการส่งมอบทรัพย์สินที่จำหน่ายไว้กับผู้รับจำหน่าย ทำให้ผู้จำหน่ายไม่สามารถใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินที่จำหน่ายได้ และเพื่อให้การจำหน่ายรถยนต์ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวาง ผู้เขียนเห็นว่าภาครัฐควรส่งเสริมการให้สินเชื่อจำนองรถยนต์เพื่อจูงใจสถาบันการเงินผู้ให้สินเชื่อ โดยกำหนดมาตรการ ลด หรือ ยกเว้นอัตราค่าธรรมเนียมเป็นกรณี

พิเศษ รวมทั้ง กำหนดยกเลิกการเก็บภาษีจากรายได้อันเกิดจากการรับจ้างรถยนต์ เพื่อจูงใจให้
เจ้านี่และลูกหนี้หันมาใช้สินเชื่อบริษัทรถยนต์ ซึ่งก่อให้เกิดผลเป็น “หลักประกันแห่งหนี้” ตาม
กฎหมายได้ดีกว่าเป็นเพียง “การจำนำทะเบียนรถยนต์”